

k Zali in ji pove, kakšne namene goji njen oboževatelj, namreč da hoče njenega moža izdati Francozom. Dobri Slavogoj bi storil gotovo boljše, ako bi to povedal naravnost Lazariču, najmanj bi si prihranil mnogo potov. Tako morata potem oba, Slavogoj in Zala, odriniti v avstrijski vojaški tabor, kjer se je nahajal kot vrhovni poveljnik sam Lazarič in je imel pod sabo 54 mož brez korporala (v slučaju, da ni nobeden izmed njih marodiral). Da bi se povest prehitro ne končala, je moral med tem Lazarič že odriniti proti sovražniku in se

namesto moškega v ječi žensko, so se vsi Francozi smejali tej anekdoti, da so se jim trebuhu tresli, ter so jo seveda z največjo vljudnostjo spustili na svobodo. Ker pa niso imeli v Istri nobenega opravka več, so šli rajši nazaj domov na Francosko, in naša povest se je končala. Za zaključek ubije še Lazarič zapeljivca Ljubomira, Slavogoja pa da ustreliti general Nugent, ker je poprej govoril čez Avstrijce, dasiravno je potem ves čas zvesto pomagal in največ pripomogel do zmage. Vse dejanje je nemogoče in neutemeljeno. Ljubomir in Slavogoj sta nam popolnoma nerazumljiva. Zakaj ne prestopi poslednji k Francozom, ako jih z besedami vedno zagovarja? Pravljica o ženi, ki v ječi zamenja z možem obleko ter mu tako pomore uiti, je že silno izrabljena.

Dr. L. L.

Ivan Cankar: **Hlapci**. Drama v petih dejanjih, Ljubljana 1910. Str. 79. — O Cankarju tudi njegovi najožji somišljeniki ne trde, da bi bil dramaturg. Dramo, ki jo je ravnokar izdal, bomo težko videli kdaj na odru; kvečjemu bi se to znalo zgoditi kje iz političnih povodov. Kar primanjkuje na umetnosti, je izkušal nadomestiti z reklamo politične tendence in z ocvirki oštarijskega robantenja. Kakor pri Cankarju v navadi, se pričinja dejanje v oštariji. Vsa vsebina je persiflaža učiteljstva, kakršne bi ne smelo mirno prenesti, ako bi imelo splošno več časti v sebi. Radovedni smo, kako bo reagiralo učiteljstvo na tako psovanje? Nastopa nadučitelj, troje učiteljev in troje učiteljic, pijejo in robantijo, da bi bilo žalostno za bodočnost naše mladine, ako bi imela v resnici take vzgojitelje. K sreči je pa tudi to videl naš pisatelj skozi steklo svojih očal, ki je motno od oštarijskega dima. Vrše se ravno volitve in vsi pričakujejo, da zmaga „napredek“, ter robantijo čez „črne“. Ko se pa zgodi obratno, prično drug za drugim lezti pod klop ter se dobrikati župniku. Saj se pa tudi ne zahteva od njih drugega, kakor da priznajo župnika za svojega poglavarja, živé in verujejo pa lahko, kakor hočejo. Samo eden se ne mara ukloniti, ki je zaraditega kazensko premeščen v hribe. Slednjič pa omahne tudi on, ter ostane v občini samo še kovač Kalandar neupogljiv. Ta Cankarjev vzor-mož je grd preklinjevalec in pijanec, ki ravna grdo s svojo ženo ter zboruje s tremi enakovrednimi pristaši po oštarijah. Delo kaže vse slabosti Cankarjevih spisov brez njegovih vrlin. Skrajno robati ton vpliva odurno na čitatelja, neizmerno pretiravanje dela tako kričeče nasilje

DEKLICA IZ ZILJSKE DOLINE

spustiti v junaški boj brez pomoči svojega korporala. Sovražniki ga ujamejo in vržejo v ječo. Žena pride in prosi dovoljenja, da bi ga smela obiskati še pred smrtjo. Galantni Francoz je to dovolil. V ječi pa zamenja z možem obleko in mož odide čez nekaj časa v ženski obleki in z otrokom, katerega mu je prinesla v ječo, iz ječe, žena pa ostane v njej v moški obleki. Galantni Francozje so imeli tak respekt pred žensko, da so stali najmanj nekaj streljajev daleč, ko je Lazarič odhajal, tako da ga niso mogli spoznati po obrazu in po postavi. Ko zjutraj zapazijo, da imajo

objektivni resnici, da pokvari vsak estetičen užitek. Med objektivno resnico in med njeno sliko v tej drami je približno tak razloček, kakor med treznim, mirnim človekom in med zanikarnim pijancem, ki razgraja v gostilni. Najgrje je pa blatenje učiteljstva, ki brez dvoma ni tako podlo in neznačajno, kakor se tukaj predstavlja. Tudi se ne more reči, da velja to blatenje samo posameznim osebam, ker je v Cankarjevi drami predstavljeno vse učiteljstvo enako. Ali ni nobene oblasti, ki bi branila učiteljstvo proti takim napadom?

Kakor pri drugih Cankarjevih spisih, se opazi tudi pri tej drami precejšnja razlika v slogu in izpeljavi med začetkom in koncem. Začne se z lepimi stavki, dejanje se pričinja razumljivo, osebe stopajo pred nas jasno; kolikor dalje pa čitamo, toliko bolj meglene postajajo osebe, njihovi govori dolgi in nezmiselni, dejanje se izgublja in izgubi slednjic, nihče ne ve, kam. Tudi jezik in slog pešata; ni več onih plastičnih stavkov in izbranih primer. Očividno se pisatelju mudi za honorar ali za kaj drugega. Pozna se, da se steguje po odeji.

0960

Češka.

Dr. Ant. Frinta: **Novočeská Výslovnost.** Pokus o soustavnou fonetiku jazyka českého. V Praze 1990. Nákladem české akad. cis. Fr. Jos. pro vědy slovesnost a umění, 175 str. V 29. štev. III. oddelka svojih „Rozprav“ je izdala Češka akademija zopet prav hvaležno in za slovansko jezikoslovje dosti pomembno delo. O slovanski fonetiki se je doslej še zelo, zelo malo pisalo. Prvi, ki se je med Slovani intenzivneje bavil s to vedo, je bil Čeh J. Purkyně, dalje treba imenovati tukaj študije J. Baudouina de Courtenay, Bogorodickega, Kruševskega in Rozwadowskega. Pri Jugoslovanih pa doslej še nikjer ne nahajamo sličnega spisa, dasi je svojčas že V. Oblák opazarjal na preveliko važnost fonetike za razvijajoče se slovansko jezikoslovje in za študij modernih jezikov sploh. Zato pa nam je dr. Frintova knjiga tembolj dobrodošla, zlasti ker je osnovana na popolnoma modernem temelju tudi drugod še mlade fonetične vede. Pisatelju se vidi, da se je dodobra seznanil z vsemi, v to stroko spadajočimi deli, zlasti pa, da natančno pozna dotične spise slavnega francoskega fonetika P. Passyja, kojega učenec je sam bil svoje dni. Hvale vredno je zlasti tudi to, da si dr. Frinta za to delo ni ustvaril svojega lastnega fonetičnega alfabeta, kakor so to dolgo časa prakticirali vsi večji fonetiki, temveč je porabil v to svrhu mednarodne znake, za katere se je odločila l. 1888. „Association phonétique internationale“ v Parizu. Ker smo se doslej Slovani morali učiti fonetike le iz tujih del francoskih, nemških ali angleških pisateljev, ki se seveda bore malo ozirajo na slovanske jezike, kar je povsem umevno, ker jih iz žive govornice ne poznajo, je to knjigo slovenskim filologom toplo priporočati, zlasti onim, ki se bavijo z zapisovanjem slovenskih narečij. Narodno govornico je treba zapisovati ne samo slovnično, ampak tudi fonetično, to je kolikor mogoče natančno z vsemi niansami izgovarjave.

— Fil. J. Kotnik.

0960

Poljska.

Świat Słowiański: V Krakovu izhaja že šesto leto slovanznanstvu posvečeni mesečnik „Świat Słowiański“. To je sedaj brez dvoma najvažnejši list te vrste in edini, ki razpravlja vsa slovanska vprašanja načelno in programatično. Urejuje ga vseučiliški profesor dr. Feliks Koneczny, ter je glasilo slovanskega kluba v Krakovu, čigar predsednik je znani profesor

SEDMOGRAŠKA NOŠA

dr. Marian Zdziechowski, podpredsednik pa Frančišek grof Potocki. Izhaja mesečno na štirih do petih polah velike 8°, prinaša članke, slovstveni pregled in ocene, pregled slovanskih časnikov in kroniko vseh slovanskih narodov; sotrudniki so mu najboljši učenjaki in veščaki v slovanskih zadevah, Poljaki in drugih slovanskih narodov.

Mnogo je že izhajalo slovanskih časopisov in revij. Tudi sedaj jih izhaja več. Imamo češki „Slovansky přehled“, srbski „Slovanski jug“ ter več ruskih. Toda navadno vsak tak časnik kmalu porazbe ali pa